

Druhy elektromagnetického záření

- rádiové vlny $\xrightarrow{\text{dlouhovlnné}}$ mikrovlnné
- infravlnné záření
- viditelné světlo $\xrightarrow{\text{červené}}$ žluté
 $\xrightarrow{\text{fialové}}$
- ultrafialové záření
- rentgenové záření
- gama záření

rozdoušť

$\Rightarrow$ em. vlnění je působně postupně "vlnění", které má

- magnetickou složku $\vec{B}$
- elektrickou složku $\vec{E}$

OPTIKA

• Světlo

- elng. vlnění / proud ionů

- viditelné světlo

$$\begin{aligned} \cdot f: 4,7 \cdot 10^{14} \text{ Hz} - 3,95 \cdot 10^{14} \text{ Hz} & \rightarrow f \text{ je vždy stejná (ve všech prostředích)} \\ \cdot \lambda: 390 \text{ nm} - 760 \text{ nm} & \quad \lambda = \frac{c}{f} \end{aligned}$$

- Edyť světlo přechází mezi různými prostředími, tak se f nemění (závisí na zdroji), mění se v (závisí na prostředí)

⇒ barva světla jediná frekvence

- monofrekvenční = monochromatička - 1 barva
- víc frekvenční - různé odstíny bílé

• Sírení světla

- po sebejdoucí s jiným prostředím může dojít k:

- absorbci
- rozptýlu = odraz všemi směry
- odrazení = odraz jedním sírenem

} vědě se část absorbuje, část odraží a může dojít k lomu

Izotropní

- všemi směry se světlo svírá stejnou rychlosťí

Anizotropní

- různými směry různou rychlosťí

- dělení prostředí

- průhledné - nedocháří k rozptýlu
- průsvitné - docháří k rozptýlu
- nepříhledné - docháří k absorpci

- sírení světla v izotropním prostředí

- v i. prostředí jsou vždy stejně podmínky ⇒ vždy stejná rychlosť

- stejně jako obecně vlnění - viz snížení a zvýšení

- zvýšení z bodu → vlnoplochy (kulové), na které jsou fóisy kolmé

- Huygensovo princip

- každý bod vlnoplochy emisí ⇒ vznik elementárního vlnění, které se šíří v elementárních vlnoplochách

- vlnoplocha v následujícím časovém intervalu bude obalována plachou elementárních vlnoploch

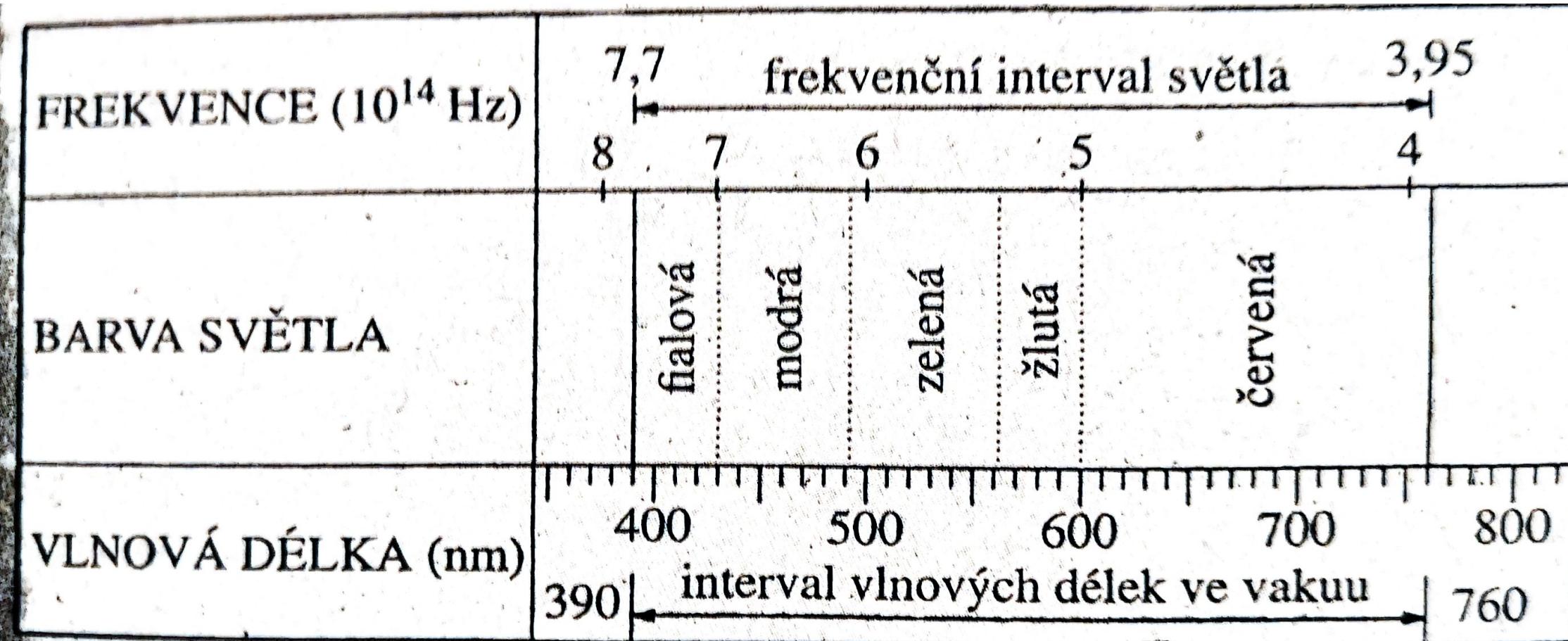
$$v = \frac{1}{\sqrt{\epsilon_0 \mu_0}} = 3 \cdot 10^8 \text{ m/s}$$

- stejná pro všechny frekvence

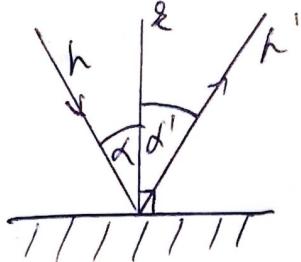
→ rychlosť vakuu

- různá pro různé frekvence

m/s

Odrážení světla

$\angle \alpha$ = úhel mezi rohrami

$\angle \alpha'$ = úhel dopadu

$\angle d'$ = úhel odrazu

$\rightarrow$ $\alpha = \alpha'$ a rovina dopadu

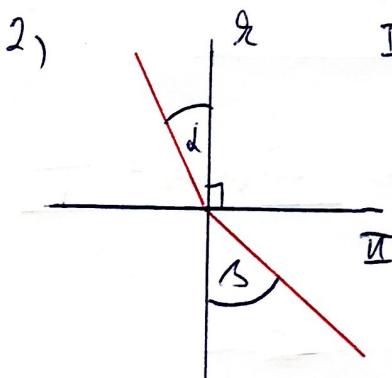
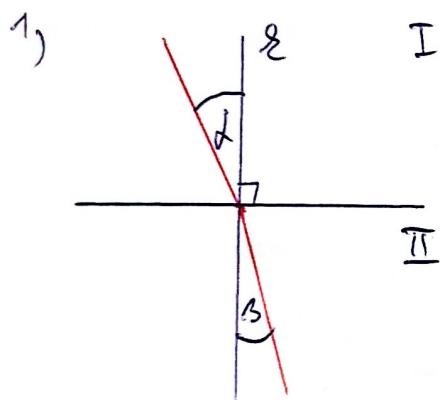
Zákon odrazu: $\alpha = \alpha'$ a odražený fázus leží v rovině dopadu
(a nemá identický s dopadajícím fázem)

Lom světla

- z prostředí I (n_1) proniká do prostředí II (n_2)

1) $n_1 > n_2 \Rightarrow$ I je opticky řidit než II $\Rightarrow$ lom ke kolmici

2) $n_1 < n_2 \Rightarrow$ I je opticky husit než II $\Rightarrow$ lom od kolmice

α = úhel dopadu

β = úhel lomu

$\angle \alpha$ = úhel mezi rohrami

Zákon lomu: $\frac{\sin(\alpha)}{\sin(\beta)} = \frac{n_1}{n_2}$ a lomený fázus leží v rovině dopadu

Absolutní index lomu - m

$$m = \frac{c}{n} \rightarrow \text{materiálová konstanta} \quad m \geq 1$$

$\rightarrow 1/m \Rightarrow$ 1 hrusté prostředí

Relativní index lomu - m_{21}

- konstanta pro přechod z prostředí o n_1 do prostředí o n_2

$$\underline{m_{21} = \frac{m_2}{m_1}}$$

$$\frac{n_1}{n_2} = \frac{\frac{c}{m_1}}{\frac{c}{m_2}} = \frac{m_2}{m_1}$$

Snelliův zákon

$$\underline{\frac{\sin(\alpha)}{\sin(\beta)} = \frac{m_2}{m_1} = \frac{n_1}{n_2} = m_{21}}$$

Úplný odraz světla

- může z něj dojít pouze při sířím rozdílu hustoty do rádiu

$$\underline{n_1 < n_2} \quad \wedge \quad n_1 > n_2 \Rightarrow \text{lom od kolmice}$$

mínimální úhel - \Delta m

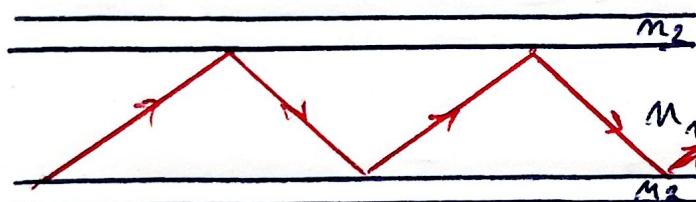
- pro tento úhel je úhel lomu $\beta = 90^\circ$

$\Rightarrow$ lomený paprsek leží na rozhraní prostředí

$\Rightarrow$ částečný odraz a částečný lom

- pro $\Delta m > d_m$ nastane úplný odraz - snížlo se vlnec někam

- princip optického vlákna

$$n_2 \ll n_1 \\ n_2 \gg n_1$$

$$\frac{\sin \Delta m}{\sin 90^\circ} = \frac{n_2}{n_1} \Rightarrow \underline{\sin (\Delta m) = \frac{n_2}{n_1}}$$

• Disperze světla

- = fyzikální jev při kterém se barevné světlo rozdělá na barevné složky
- vzniká důsledkem různosti rychlosti světla v látkách na frekvenci

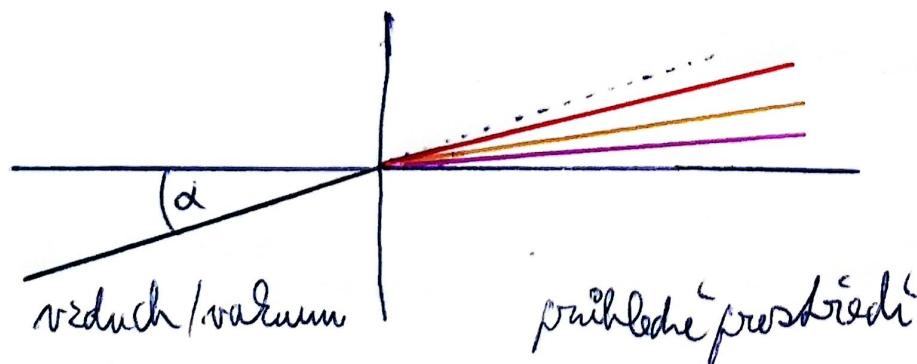
$$f = \frac{c}{\lambda_0} = \frac{v}{\lambda} \Rightarrow n = \frac{c}{v} = \frac{f \lambda_0}{f \lambda} \Rightarrow n = \frac{\lambda_0}{\lambda}$$

$$\Rightarrow \downarrow f \Rightarrow \uparrow \lambda \Rightarrow \downarrow n \Rightarrow \uparrow v$$

→ rychlosť světla se srostou frekvencí zmensuje

→ Ne vakuu k disperzi nedochází

- červené světlo: $\downarrow f \Rightarrow \downarrow$ rychlosť $\Rightarrow \uparrow \beta \Rightarrow \downarrow$ odchylna
- fialové světlo: $\uparrow f \Rightarrow \downarrow$ rychlosť $\Rightarrow \downarrow \beta \Rightarrow \uparrow$ odchylna

princip vzniku duhy

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- 1) Světelný paprsek prochází rozhraním ze skla o absolutním indexu lomu 1,5 do vody o absolutním indexu lomu 1,35 tak, že úhel lomu paprsku je 30° . Vypočítejte:
- úhel dopadu světelného paprsku ve skle,
  - mezní úhel α_m pro rozhraní sklo–voda,
  - rychlosť šíření světelného paprsku ve skle a ve vodě (rychlosť šíření světla ve vakuu je $3 \cdot 10^8 \text{ m.s}^{-1}$).

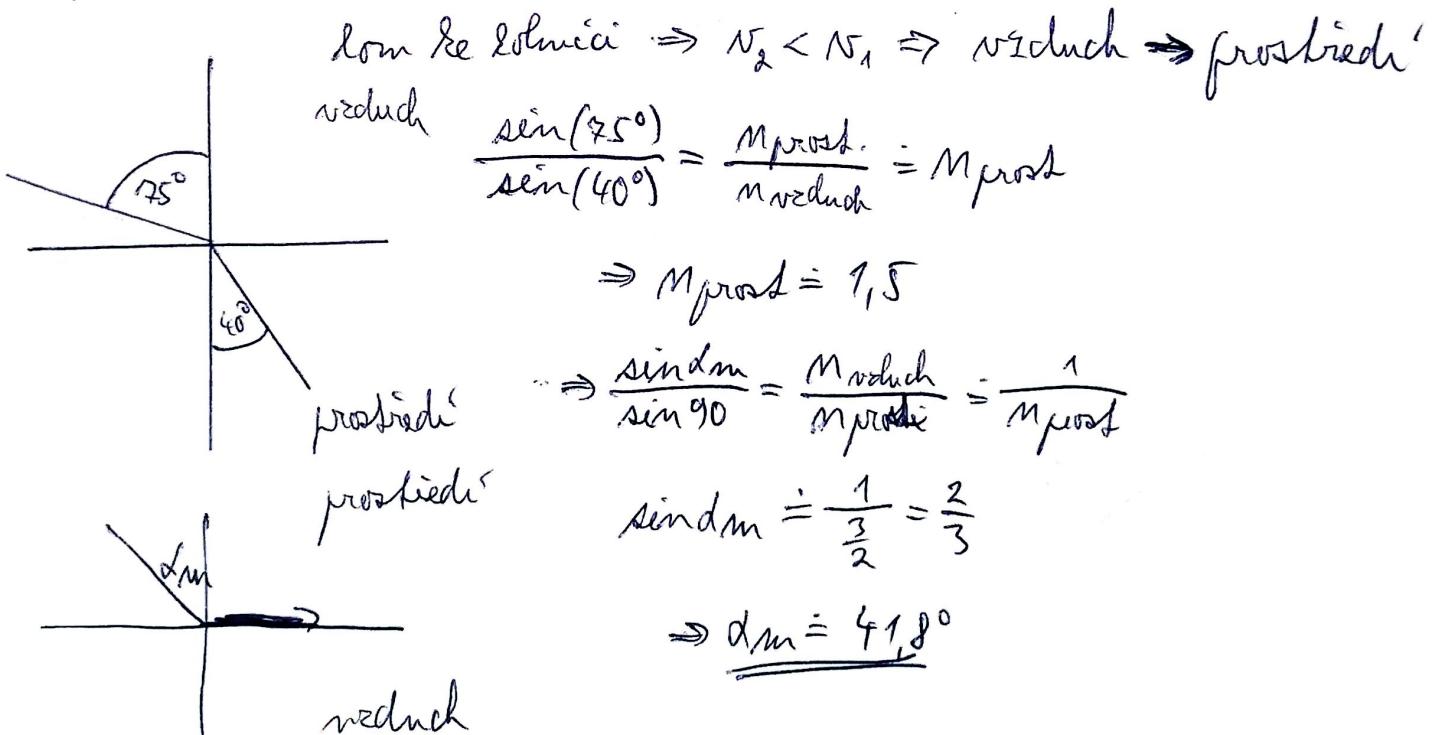
$$(a) \sin \alpha = \frac{n_{voda}}{n_{sklo}} \cdot \sin \beta = 0,45 \Rightarrow \alpha \doteq 26,74^\circ; b) \sin \alpha_m = \frac{n_{voda}}{n_{sklo}} = 0,9 \Rightarrow \alpha_m \doteq 64,16^\circ$$

$$c) v_{sklo} = \frac{c}{n_{sklo}} = 2 \cdot 10^8 \text{ m.s}^{-1}; v_{voda} = \frac{c}{n_{voda}} \doteq 2,22 \cdot 10^8 \text{ m.s}^{-1})$$

- 2) Světelný paprsek dopadá na rozhraní vody a skla pod úhlem $51^\circ 20'$ a úplně se polarizuje odrazem a lomem (lomený paprsek je kolmý k paprsku odraženému). Absolutní index lomu vody je 1,32. Vypočítejte absolutní index lomu skla a index lomu rozhraní voda-sklo. Výsledky zaokrouhlete na tři platné číslice.
 $(n_{sklo} = n_{voda} \cdot \tan \alpha = 1,65; n = \tan \alpha = 1,25)$

- 3) Jaký musí být úhel dopadu na povrch skla o indexu lomu 1,7, aby úhel lomu byl roven polovině úhlu dopadu?

- 4) Na rozhraní vzduchu a neznámého průhledného optického prostředí dopadá světlo pod úhlem 75° a láme se pod úhlem 40° . Určete mezní úhel úplného odrazu světla na rozhraní prostředí a vzduchu.

① sche > roda

$$n_1 = 1,5$$

$$n_2 = 1,35$$

$$\beta = 30^\circ$$

$$a) \alpha = ?$$

$$b) d_m = ?$$

$$c) N_1, N_2 = ?$$

$$a) \frac{\sin \alpha}{\sin \beta} = \frac{n_2}{n_1} \Rightarrow \sin \alpha = \frac{n_2}{n_1} \cdot \sin \beta$$

$$\sin \alpha = \frac{1,35}{1,5} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1,35}{3} \Rightarrow \underline{\underline{\alpha = 26,7^\circ}}$$

$$b) \frac{\sin d_m}{1} = \frac{1,35}{1,5} \Rightarrow \underline{\underline{d_m = 64,2^\circ}}$$

$$c) n = \frac{c}{N} \Rightarrow N_1 = \frac{c}{n_1} = \frac{3 \cdot 10^8}{1,5} = \underline{\underline{2 \cdot 10^8 \text{ m} \cdot \text{s}^{-1}}}$$

$$N_2 = \frac{c}{n_2} = \frac{3 \cdot 10^8}{1,35} = \underline{\underline{2,2 \cdot 10^8 \text{ m} \cdot \text{s}^{-1}}}$$

node $\rightarrow$ sels

2) $d = 51^\circ 20'$

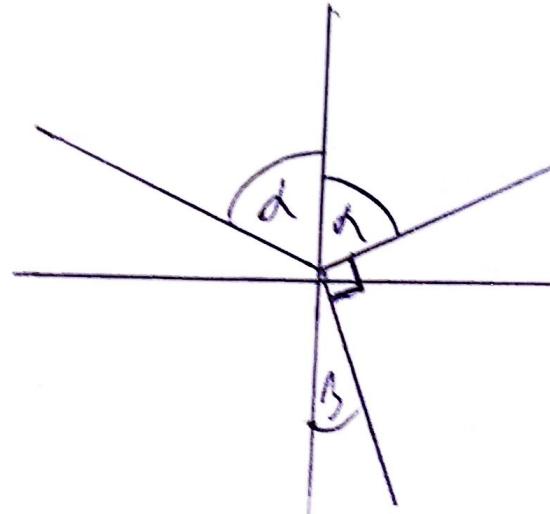
$$d + \beta = 90^\circ$$

$$n_1 = 1,32$$

$$n_2, n_{21} = ?$$

$$\frac{\sin d}{\sin \beta} = \frac{n_2}{n_1} \Rightarrow n_2 = n_1 \cdot \text{tg}(d) = 1,32 \cdot \text{tg}(51^\circ 20') \doteq \underline{\underline{1,65}}$$

$$n_{21} = \frac{n_2}{n_1} = \text{tg} d \doteq \underline{\underline{1,25}}$$

$$\frac{\sin d}{\sin \beta} = \frac{\sin d}{\sin(90^\circ - d)} = \frac{\sin d}{\cos d}$$

$$\Rightarrow \frac{\sin d}{\sin \beta} = \text{tg}(d)$$

3) medium $\rightarrow$ sels

$$n_1 \doteq 1$$

$$n_2 = 1,7$$

d = nihel logadu

$$\beta = \frac{d}{2} = \text{nihel loma}$$

$$d = ?$$

$$\frac{\sin d}{\sin(\frac{\alpha}{2})} = \frac{1,7}{1} \Rightarrow 1,7 = \frac{2 \sin(\frac{\alpha}{2}) \cos(\frac{\alpha}{2})}{\sin(\frac{\alpha}{2})} = 2 \cos(\frac{\alpha}{2})$$

$$\Rightarrow \cos(\frac{\alpha}{2}) = \frac{17}{20} \Rightarrow d = 2 \cdot \arccos\left(\frac{17}{20}\right) \doteq \underline{\underline{63,6^\circ}}$$